

Statsbidrag till vissa organisationer som arbetar med

MOTTAGANDE AV MÄNNISKOR FRÅN UKRAINA SOM SÖKER SKYDD I SVERIGE

Slutrapport

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) 2023

Rapportskrivande handläggare: Christian Koponen Edvardsson

Webb: www.mucf.se

Förord

2022 fick Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, i uppdrag av regeringen att dela ut bidrag till vissa organisationer som arbetar med mottagandet av människor från Ukraina som söker skydd i Sverige.

Slutrapporten är en samlad redovisning av bidraget. Här presenteras vilka belopp organisationerna har tagit emot, hur bidraget använts samt betydelsen för organisationerna och målgruppen.

MUCF tog emot 63 ansökningar från civilsamhällets organisationer, 33 av dessa beviljades. Myndigheten hade 68,8 miljoner kronor att fördela och den totala ansökningssumman uppgick till drygt 106 miljoner kronor.

Bidraget har haft stor betydelse både för organisationerna som beviljats bidrag och för målgruppen som har fått delta i sociala aktiviteter, fått hjälp med grundläggande behov som mat och kläder och även fått hjälp att komma in i det svenska samhället. Organisationerna har kunnat utöka sin verksamhet, arbeta uppsökande och anpassa verksamheten till målgruppens behov.

Rapporten har tagits fram av Christian Koponen Edvardsson på Avdelningen för statsbidrag.

Lena Nyberg, generaldirektör
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Sammanfattning	5
1. Inledning	6
Uppdraget	6
Förutsättningar för statsbidraget	7
Underlag till rapporten	7
Samverkan med Myndigheten för stöd till trossamfund	7
2. Så fördelades bidraget	8
Organisationer som sökte bidraget	8
Organisationer som beviljades bidraget	8
Organisationernas geografiska spridning	10
3. Överklagande	12
4. Så användes bidraget	13
Bidragets användning efter budgetposter	13
Bidragets användning i förhållande till syftet	14
5. Bidragets betydelse	20
Betydelsen för målgruppen	20
Betydelsen för organisationerna	25
6. Avslutande reflektion	27
7. Referenser	28

Sammanfattning

Den 28 juni 2022 beslutade regeringen att MUCF skulle fördela 68,8 miljoner kronor genom förordning (2022:1212) om statsbidrag till vissa organisationer som arbetar med mottagandet av människor från Ukraina som söker skydd i Sverige. 1,2 miljoner fick användas för myndighetens administration av bidraget. Förordningen trädde i kraft den 11 juli 2022.

63 organisationer ansökte sammanlagt om drygt 106 miljoner kronor. Bidraget fördelades till 33 organisationer. Det var stor konkurrens om bidraget både för att organisationerna sökte om mer medel än det fanns att fördela och för att det var många bra ansökningar.

Enligt förordningen fick MUCF prioritera de organisationer som bedömdes ha bäst förutsättningar att uppfylla syftet. Särskilt betonade förordningen att bidraget skulle stödja organisationernas möjligheter att:

- anordna aktiviteter som bidrar till gemenskap och stimulans
- skapa mötesplatser
- anordna stödverksamheter och
- samordna och stödja frivilliginsatser.

Bidraget innebar fler möjligheter för målgruppen att ta del av sociala gemenskaper. Organisationernas arbete har hjälpt till att skapa en normalitet för målgruppen i en tid med psykosociala påfrestningar. Det skedde genom bland annat kulturaktiviteter, språkcaféer och fritidsaktiviteter.

Bidraget har även gått till att skapa möten mellan målgruppen och svenskar genom mötesplatser och aktiviteter.

Organisationerna har erbjudit välfärdstjänster som språkträning, psykosocialt stöd och ekonomiskt stöd för att täcka grundläggande behov. De har också tillhandahållit utbildning, samhällsorientering och informerat om svenskt arbetsliv.

Bidraget har gjort att organisationerna kunnat samordna och koordinera både svenska och ukrainska volontärer. Organisationerna har också samverkat med andra frivilligföreningar och organisationer. Bidraget ledde även till att målgruppen kunde starta egna föreningar.

Statsbidraget har bidragit till en ökad social gemenskap, ett bättre välkomnande, att barn fick möjlighet till lek, ett förstärkt psykosocialt stöd, att fler fått hjälp med grundläggande behov, att målgruppen fått träna svenska och att fler kom i arbete.

Organisationerna har tack vare bidraget kunnat utöka verksamheten och både kunnat arbeta uppsökande och målgruppsanpassat.

1. Inledning

Det här är en återrapportering till regeringen om det bidrag som MUCF fördelat enligt förordning (2022:1212) om statsbidrag till vissa organisationer som arbetar med mottagande av människor från Ukraina som söker skydd i Sverige. Här redogör myndigheten för vilka organisationer som fått bidrag, vilket belopp de fått, hur de använt bidraget och betydelsen för målgruppen och organisationerna.

Det här organisationsbidraget som riktade sig till ideella föreningar samt vissa trossamfund skiljde sig från övriga organisationsbidrag MUCF fördelar genom att myndigheten fick prioritera de ansökningar som bedömdes ha bäst förutsättningar att uppfylla förordningens syfte. Det innebar att alla som uppfyllde villkoren inte beviljades medel.

Uppdraget

Den 28 juni 2022 beslutade regeringen om den nya förordningen. Bidragets totala belopp var 70 miljoner kronor där 68,8 miljoner skulle fördelas och högst 1,2 miljoner skulle täcka myndighetens administrativa kostnader för att fördela bidraget.

Bidraget kunde sökas av ideella föreningar och vissa trossamfund, samverkansorgan eller församlingar inom det civila samhället som arbetade med mottagande av människor som sökte skydd i Sverige på grund av Rysslands invasion av Ukraina.

Bidraget kunde användas för verksamhet som riktade sig till målgruppen under hela 2022 och de organisationer som beviljats bidrag skulle redovisa användningen senast den 31 mars 2023.

Organisationerna ansökte om ett fast belopp som skulle täcka både kostnader som de haft, och som de förväntades ha under året.

Syftet med bidraget var att stödja vissa organisationer inom det civila samhället som arbetade med mottagande av målgruppen. Särskilt nämndes möjligheten att:

- anordna aktiviteter som bidrog till gemenskap och stimulans
- skapa mötesplatser
- anordna stödverksamheter samt
- samordna och stödja frivilliginsatser.

Förutsättningar för statsbidraget

Några förutsättningar för att beviljas bidraget var att organisationen skulle ha bedrivit:

- verksamhet i Sverige minst två år före det datum ansökan lämnades in
- riksomfattande verksamhet som stöder lokala eller regionala organisationer (riksorganisationer) eller bedriver en verksamhet som är av riksintresse.

MUCF definierade riksintresse som att en organisation har en verksamhet av nationellt intresse då verksamheten kan vara till nytta för samhället i stort.

Myndigheten kunde göra undantag från villkoret om riksomfattande verksamhet om det fanns särskilda skäl. MUCF tolkade det som att en organisation som hade lokal eller regional verksamhet i ett område där det fanns särskilt stora behov av stöd riktad till målgruppen också kunde beviljas bidrag.

Följande typer av organisationer var behöriga att söka bidraget:

- Ideella föreningar inom det civila samhället som är demokratiskt uppbyggda och som respekterar demokratins idéer.
- Trossamfund, samverkansorgan och församlingar som framgår av 3 § förordning (SFS 1999:974) om statsbidrag till trossamfund samt som framgår i 16 § lagen (SFS 1998:1593) om trossamfund.

Underlag till rapporten

Uppgifterna är främst hämtade från MUCF:s e-tjänst som organisationerna gör sin ansökan och rapportering i, men även förordningen och regeringens pressmeddelande om bidraget.

De organisationer som beviljades bidrag slutredovisade användningen och betydelsen av bidraget den 31 mars 2023.

För en organisation har MUCF inte godkänt deras slutredovisning. Organisationen ingår därför inte i redogörelsen för hur bidraget använts.

Samverkan med Myndigheten för stöd till trossamfund

MUCF kontaktade Myndigheten för stöd till trossamfund för att kontrollera om de trossamfund som sökte bidrag var behöriga att beviljas statsbidrag.

2. Så fördelades bidraget

Den 14 september 2022 fattade MUCF 63 beslut: 33 bifall, 27 avslag och 3 avvísningar. Av de som beviljades bidrag var tre trossamfund och resterande ideella föreningar.

Organisationer som sökte bidraget

De flesta organisationer som sökte bidraget bedrev en verksamhet som stämde med förordningens syfte. Många beskrev att de arbetat med målgruppen redan innan utlysningen och flera sökte både för kostnader de redan haft och för planerad verksamhet året ut.

Ansökningarna visade att de insatser som gjorts och planerats skiftade under året. Direkt efter Rysslands invasion när människor från Ukraina kom låg fokus på att uppfylla basbehov som hygien, mat och husrum. Efter hand så skiftade det mot att skapa träffpunkter för att möta psykiska och sociala behov med exempelvis hälsoaktiviteter, rådgivning och språkkurser.

I ansökan fick organisationerna ange om de sökte för riksintresse, som riksorganisation, eller för särskilda skäl. Därefter fick de beskriva sin verksamhet, sina behov och vilka insatser som planerades. De fick även ange hur mycket medel de sökte och vilka förutsättningar de hade för att genomföra insatserna. De fick utgå från förordningens olika exempel på aktiviteter när de skulle beskriva sina insatser. Vid handläggningen värderades dessa aktiviteter lika.

Många organisationer hade bedrivit eller planerat för en verksamhet som stämde med syftet för bidraget. Det var allt från matutdelning, psykologiskt stöd och kläddonationer till att anordna språkcafé, teaterföreläsningar, fysiska aktiviteter och mötesplatser.

Beloppen som söktes varierade från drygt 50 000 kronor till 28 miljoner kronor. 68,8 miljoner kronor fördelades, vilket utgör 65 % av det totalt sökta beloppet på drygt 106 miljoner kronor.

Organisationer som beviljades bidraget

Det kom många bra ansökningar vilket gjorde att det var stor konkurrens om de utlysta medlen.

I tabell 2.1 på nästa sida presenteras de som beviljades bidrag och hur mycket de fick.

Tabell 2.1. Organisationer som fick bifall samt beviljat belopp.

Organisation	Beviljat belopp i kronor
Sveriges Stadsmissioner	15 066 004
Svenska Röda Korset	7 000 000
Rädda Barnen	6 300 000
Frälsningsarmén*	5 067 000
ABF förbundsexpedition	4 511 000
Equmeniakyrkan nationella enheten*	4 000 000
Trossamfundet Romersk-katolska kyrkan*	4 000 000
KFUK-KFUM Sverige	2 600 000
Hela Människan	2 500 000
Romska Ungdomsförbundet	2 000 000
Ukrainska Alliansen i Sverige	1 994 000
RFSL	1 694 000
Internationella Kvinnoförbundet	1 410 000
Hej främling!	1 102 864
Asylrättscentrum	1 000 000
Support Group Network	997 000
Ny Gemenskap	864 000
Årsta Folkets Hus	800 000
Mind	788 000
Internationella Vänner	760 000
Studieförbundet Bilda	650 000
IK Eos	487 122
Framtidståget	446 400
Trajosko Drom	415 000
Sensus Svealand Uppsala	370 710
Hallunda Folkets Hus	350 000
Svenska med baby	350 000
RIFFI	300 000
Studiefrämjandet riksförbundet	300 000
Ibn Rushd	220 000
Talita	200 000
Allas Lika Värde Förening	136 900
Nya Kompisbyrån	120 000

Källa: MUCF:s e-tjänst.

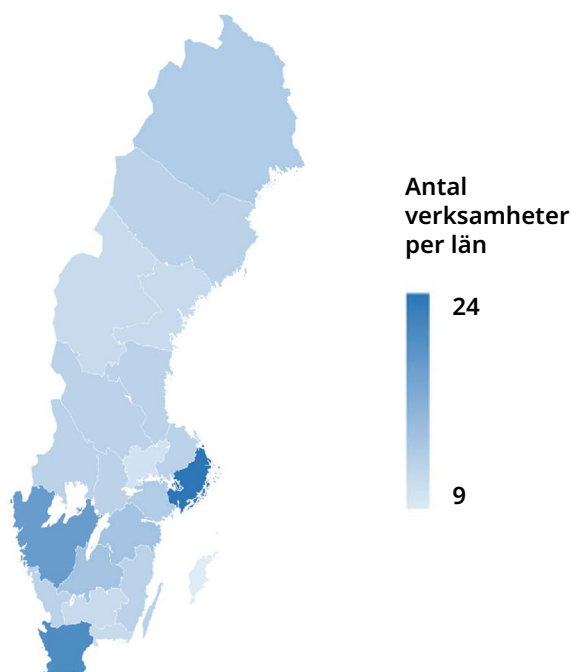
* Trossamfund.

Den höga efterfrågan på bidragspengar i kombination med att en stor del av de sökande organisationernas verksamhet stämde in på de fyra insatserna bidraget särskilt syftade till att stödja medförde hård konkurrens mellan ansökningarna. För att få en så god spridning som möjligt av de fyra insatserna mellan de beviljade ansökningarna hölls regelbundna avstämningar mellan handläggarna. De diskuterade hur spridning mellan insatserna på bästa sätt skulle tillvaratas och därmed på bästa sätt uppnå bidragets syfte.

Organisationernas geografiska spridning

Tillsammans har de som beviljades bidrag verksamhet i samtliga län. Figur 2.1 ger en överskådlig bild av spridningen över landet. Tabell 2.2 visar antal verksamheter som bedrivs i respektive län. Flera riksorganisationer har verksamhet i hela landet, medan andra organisationer har verksamhet i ett eller några län.

Figuren och tabellen nedan visar att det har bedrivits mest verksamhet i storstadsregionerna. Stockholms län har mest följt av Skåne och Västra Götalands län. I övrigt är fördelningen över landet förhållandevis jämn med nio till fjorton verksamheter per län. Åtta organisationer beviljades bidrag på grund av särskilda skäl i det område de verkar i. Fyra av dessa var verksamma i Stockholm och en i Skåne. Resterande tre var verksamma i flera län samtidigt.

Figur 2.1. Geografisk spridning av bidraget.

Källa: MUCF:s e-tjänst.

Not. Skalan startar på nio och går upp till tjugofyra verksamheter.

Tabell 2.2. Län samt antal verksamheter per län.

Län	Antal verksamheter per län
Stockholm	24
Skåne	21
Västra Götaland	19
Jönköping	14
Östergötland	14
Norrbottn	13
Södermanland	13
Dalarna	12
Gävleborg	12
Halland	12
Kalmar	12
Uppsala	12
Värmland	12
Västerbotten	12
Örebro	12
Blekinge	11
Jämtland	11
Kronoberg	11
Västernorrland	11
Västmanland	10
Gotland	9

Källa: MUCF:s e-tjänst.

3. Överklagande

Enligt förordningen var det möjligt att överklaga avslagsbeslut då detta var ett organisationsbidrag. Av de 27 ansökningar som avslogs valde en organisation att överklaga beslutet.

Den organisation som överklagade hade sökt medel för att bedriva verksamhet av riksintresse. MUCF bedömde att så inte var fallet och avslog ansökan. Förvaltningsrätten i Jönköping gjorde samma bedömning som myndigheten och avslog organisationens överklagan den 16 augusti 2023.

4. Så användes bidraget

Redovisningen av hur bidraget använts baseras på organisationernas rapportering i MUCF:s e-tjänst.

Bidraget är ett organisationsbidrag men till skillnad från övriga organisationsbidrag MUCF fördelar skulle organisationerna här ansöka om ett fast belopp. De ombads att både ange kostnader som de redan haft relaterat till målgruppen och de som de förväntades ha under resten av 2022.

Bidragets användning efter budgetposter

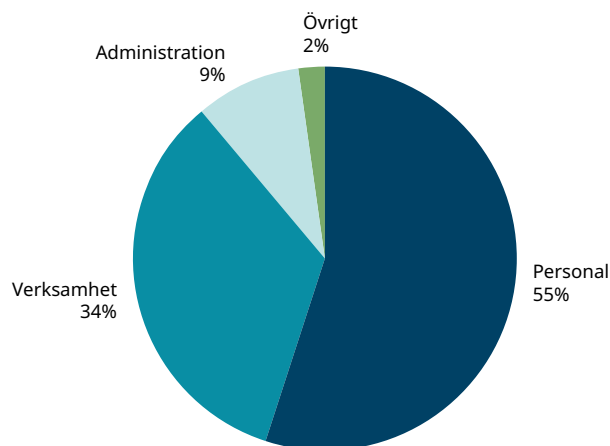
Hur organisationerna ska redovisa budgeten är fördefinierat i MUCF:s e-tjänst. Här redovisas 32 organisationers användning av 66 300 000 kronor. Lite under 500 000 kronor av bidraget förbrukades inte under året och återbetalas till MUCF under andra halvåret av 2023.

En organisation är inte med i redovisningen eftersom MUCF inte godkänt deras slutredovisning.

De två största budgetposterna som angavs var personal: 55 procent och verksamhet: 34 procent följt av administration på nio procent och övrigt på två procent.

Med personal menas löner och arvoden. Verksamhet är exempelvis kostnader för matutdelning eller härbärgerverksamhet. Till administration räknas exempelvis lokaler, hyror och inventarier.

26 organisationer hade personal som största budgetpost och sex hade verksamhet. Samtliga organisationer har använt medlen för att avlöna eller arvoda personal. 29 har använt bidraget till budgetposten verksamhet. För posterna administration och övrigt är motsvarande siffra 26 respektive tio.

Figur 4.1. Organisationernas användning av bidraget, uppdelat per budgetpost.
Källa: MUCF:s e-tjänst.

Organisationerna använde budgetposterna olika mycket och det var stora skillnader i hur stort bidrag respektive organisation mottog. Sveriges stadsmissioner beviljades störst bidrag på strax över 15 miljoner kronor och Nya kompisbyrån minst med 120 000 kronor.

I MUCF:s analys av bidragets användning var det svårt att koppla budgetposterna till respektive insats som bidraget särskilt syftade till att stödja, eftersom exempelvis personalkostnader kan gå till att både anordna aktiviteter och till att anordna stödverksamhet.

Bidragets användning i förhållande till syftet

Syftet med bidraget var att stödja vissa organisationer inom det civila samhället som arbetar med mottagande av människor som söker skydd i Sverige på grund av Rysslands invasion av Ukraina. Detta skulle särskilt ske genom att stödja organisationernas möjligheter att:

- anordna aktiviteter som bidrar till gemenskap och stimulans
- skapa mötesplatser
- anordna stödverksamheter samt
- samordna och stödja frivilliginsatser.

Kategoriseringen av bidragets användning efter de fyra punkterna är gjord av MUCF.

Aktiviteter som bidragit till gemenskap och stimulans

Organisationerna har möjliggjort nya möten och en normalitet i tillvaron för målgruppen genom olika stimulerande aktiviteter. Organisationerna genomförde olika typer av kulturaktiviteter, språkcaféer och fritidsaktiviteter.

Kulturaktiviteter

Hallunda Folkets Hus beskrev hur teaterrepetitioner bidrog till gemenskap, men tog också upp den livsomvälvande förändringen och utmaningen som det är att fly från sitt land på grund av krig. De skrev:

Teaterrepetitioner [...] (en gång i veckan från november till december). [...] En berättelse om en man som bestämde sig för att fly från kriget. Tvivel, fragment av tankar, frågor, minnen - den plågan i huvudpersonens huvud (och till och med hans kropp) är vanlig för miljontals människor som har berövats möjligheten att leva sina fridfulla liv och tvingats springa in i det okända.

Målgruppen har fått möjlighet att bilda nya gemenskaper genom att uppleva både svensk och ukrainsk kultur. Allt från att tillsammans lära sig om svenskt julfirande och skapa egen konst till att prova teater och julfirande kopplat till ukrainsk kultur. Organisationer har också bjudit in ukrainska konstnärer som hållit i olika utställningar. Frälsningsarmén rapporterade att:

Under julen anordnades julpyssel, julfester, julmiddagar och julklappsutdelning till barnen.

Bidraget har gett målgruppen möjlighet att ta del av stimulerande och meningsfulla aktiviteter i form av till exempel musei-, teater- och konsertbesök samt idrottsevenemang som ishockeymatcher. De har också haft möjlighet att ta del av sin ukrainska kultur genom teater och konstutställningar med ukrainska artister och konstnärer. Årsta Folkets Hus (ÅFH) beskrev flera olika typer av aktiviteter så här:

Vi har nått 1 850 ukrainska flyktingar, mestadels familjer, mödrar med barn, som kommit till ÅFH och som fått uppleva kultur på sitt modersmål. Vi har därmed nått en stor andel av de ukrainska flyktingar som lever i Stockholm. Vi har fått hundratusentals visningar genom sociala medier av de konserter vi filmat och streamat online.

[...]

Vi har producerat konserter, föreställningar, filmvisningar och kulturarrangemang. Efterfrågan från målgruppen har varit mycket stor och det mesta har varit fullt. En mängd scenkonstnärer, sångare och musiker har medverkat.

Språkcaféer

Ukrainare har fått möjlighet att träna på svenska, fått del av en gemenskap och träffat nya vänner. De mer eller mindre styrda aktiviteterna som fikastunder har bidragit till både gemenskap och lärande. ABF förbundsexpedition beskrev att de genomfört språkcaféer och andra aktiviteter så här:

På mötesplatserna har vi genomfört språkcaféer/språkträning liksom pysselverksamhet för barn. Mötesplatserna har varit mycket uppskattade och deltagarna har lyft att det varit av största vikt att få möjlighet att få umgås utanför det tillfälliga hemmet.

Fritidsaktiviteter

Organisationerna genomförde en mängd olika fritidsaktiviteter som bidrog till gemenskap och stimulans. I och med att det fanns valmöjligheter uppstod också möten och vänskap med dem som hade samma intressen. Det arrangerades bland annat pyssel för barn, frisörkurs, naturupplevelser, cirkusskola, spelaktiviteter, yoga och kursverksamhet.

Internationella Kvinnoförbundet gav ett antal exempel:

Studieresor för att lära känna sitt närområde, träffa andra ukrainska flyktingar, Stockholmsresor med besök i riksdagen och information om hur den svenska demokratin fungerar. Exempel på fysiska aktiviteter är Yoga, promenader och avslappningsstunder. Tid för avkoppling och reflektion genom fotvård, binda julkransar och samtal. Bidraget har bidragit till att målgruppen blivit synlig i projektets lokalsamhällen, vilket har underlättat etableringen. Många vänskapsband har knutits.

KFUK-KFUM Sverige beskrev att de bland annat genomfört lägerverksamhet för ungdomar så här:

Bidraget har gått till olika aktiviteter riktade till barn och unga, så som lägergårdsbesök, idrottsträning, språkundervisning, andra typer av kurser och utbildningar, resor, kulturarrangemang m.m.

Citatet visar att det ofta fanns en tät koppling mellan att anordna aktiviteter som bidrog till gemenskap och stimulans samt att skapa mötesplatser.

Mötesplatser

Mötesplatserna och aktiviteterna där har bidragit till en bättre vardag för målgruppen och de har också kunnat möta personer från det svenska samhället. Genom bidraget kunde organisationerna öppna, hålla öppet eller utöka öppettiderna för olika typer av mötesplatser.

Bidraget användes också till att föra samman ukrainska flyktingar med svenska medborgare. Hej främling! rapporterade att deras mötesplatser på olika orter bidragit till att målgruppen fått nya vänner.

Nya Kompisbyrån skrev så här:

Vi har under 2022 använt bidraget till att erbjuda kompismatchningar för personer från Ukraina runt om i Sverige. Det har inneburit att personer som kommit från Ukraina blir matchade med någon som är etablerad i Sverige.

Exempel från organisationerna på vad de kunnat göra med hjälp av bidraget är:

- IK Eos kunde ha en mötesplats som var öppen fyra timmar per dag med ytterligare två till fyra timmars aktiviteter per dag.
- Ny Gemenskap kunde hålla en mötesplats öppen på tisdagar, klockan 13 till 18. Där hade de till exempel psykologiskt stöd och information om det svenska samhället.
- Studieförbundet Bilda skapade och samordnade mötesplatser på flera platser i Sverige.

Stödverksamheter

Det är framförallt tre kategorier av stödverksamheter som genomförts:

- kompenserande hjälp med välfärd
- samhällsorientering och
- insatser för att få arbete.

Kompenserande hjälp med välfärd

Organisationernas rapportering visar att civilsamhället tagit en kompensatorisk roll för de människor från Ukraina som sökt skydd i Sverige. När välfärdstjänster som normalt hanteras av det offentliga inte tillhandahölls, inte var tillräckliga eller dröjde har organisationer i civilsamhället gått in. Det är framförallt fyra välfärdstjänster organisationerna hjälp målgruppen med:

- språkträning
- ekonomiskt stöd och hjälp med att täcka grundläggande behov
- utbildning och läxhjälp och
- psykosocialt stöd.

Ukrainska flyktingar hade innan 1 juni 2023 inte rätt till svenska för invandrare (sfi). Det gjorde att språkcaféer och språkträning var en av de vanligaste aktiviteterna som också efterfrågades av många ur målgruppen. Eumeniakyrkan nationella enheten skrev:

Att bedriva språkcaféer, läxhjälp, samtalsgrupper har i denna grupp av människor, som exkluderats från SFI undervisning varit en mycket viktig och väsentlig del av församlingarnas insatser.

Det var också vanligt att organisationerna kunde erbjuda olika former av ekonomiskt stöd och hjälp med det mest grundläggande genom exempelvis utdelning av matkuponger och kläder. Flera organisationer erbjöd också enklare, tillfälliga boendelösningar för dem som inte hade någonstans att ta vägen.

Trajosko Drom beskrev att ukrainska romer är en extra utsatt grupp som genom historiska erfarenheter har ett lägre förtroende för myndigheter. Genom bidraget har organisationen kunnat agera som en brobyggare mellan de ukrainska romer som sökt skydd i Sverige och myndigheter. De beskriver det så här:

Eftersom de bär med sig både tidigare erfarenheter och ny utsatthet och rasistiskt eller oförstående bemötande vågar de inte vända sig till och lita på myndigheter eller många av majoritetssamhällets frivilligorganisationer. Där har vi som romsk kvinnoorganisation kunnat lotsa dem rätt och ge omedelbart bistånd och vägleda dem och verka som brobyggare in i det svenska samhället och successivt öka tilliten och visa att det oftast finns ett annat bemötande här.

Organisationerna beskrev att det fanns behov av psykosocial hjälp. Bidraget användes bland annat till olika typer av stödsamtal, psykologhjälp, träff med läkare och gruppträffar. Olika sociala aktiviteter gav målgruppen en social gemenskap och lite normalitet i en situation präglad av oro.

Organisationerna har anlitat olika experter för att förbättra målgruppens mentala mående:

- ABF förbundsexpedition och Rädda Barnen hade psykologer
- Hallunda Folkets Hus och Talita tog hjälp av psykoterapeuter
- Mind bemannade en telefonlinje med ukrainsktalande psykologer och
- Ukrainska Alliansen i Sverige bjöd in både rysk- och ukrainsktalande psykologer.

Flera organisationer genomförde gruppsamtal om psykisk hälsa. Rädda Barnen rapporterade så här:

Vi har bedrivit psykosocialt stöd på bland annat barnvänliga platser genom rörelsebaserade aktiviteter, gett specialiserat stöd av psykologer och case managers[...]

Samhällsorientering

Att utföra enkla vardagsärenden kan vara svårt i ett nytt land. Organisationerna genomförde bland annat föreläsningar om hur det svenska samhället är uppbyggt, vilka myndigheter som finns och var man kan vända sig i olika ärenden. Målgruppen har fått lära sig hur man söker vård, om det svenska skolsystemet och även fått hjälp när de genomfört olika myndighetsärenden. Här är några exempel:

- ABF förbundsexpedition rapporterade att de bland annat ordnade föreläsningar om vård och skola
- IK Eos erbjöd samhällsinformation på drop-in-bas
- Support Group Network genomförde samhällsorientering och
- Ny Gemenskap hjälpte till med diverse myndighetskontakter.

Svenska med baby rapporterade att de:

erbjudit veckovisa träffar på Sollentuna bibliotek där vi samtalat utifrån olika teman med utgångspunkt i hur Sverige är uppbyggt och fungerar, t.ex. om Sveriges och Stockholms geografi, aktiviteter att göra i Stockholm med omnejd, pyssel inför högtider, arbetsmarknad etc.

Insatser för att få arbete

Organisationerna rapporterade att många ville veta hur svenskt arbetsliv fungerar. Bidraget gick bland annat till att anordna föreläsningar, workshoppar om hur man skriver ett CV och besök på arbetsmarknadsmässor. Hallunda Folkets hus hade mentorer till personer som skulle ut i arbetslivet, Internationella Vänner

informerade om hur man söker jobb via kontakter och Equmeniakyrkan nationella enheten beskrev att lokala församlingar hjälpte personer att söka arbete. Internationella Kvinnoförbundet skrev:

Mycket tid har ägnats åt förberedelser för ett arbetsliv i Sverige, studie- och yrkesvägledning, hjälp att upprätta CV, studiebesök i företag och offentliga verksamheter.

Samordning och stöttning av frivilliginsatser

Genom att organisationerna koordinerat volontärintsatser har fler människor kunnat stötta målgruppen än vad som varit möjligt med bara avlönad personal. De rapporterade att allmänheten haft ett stort intresse för att arbeta som volontär. Organisationerna har även samverkat med andra ideella organisationer för att utöka stödet.

Framtidståget, Frälsningsarmén, IK Eos och Svenska med baby rapporterade att personer ur målgruppen själva blivit volontärer.

Framtidståget skrev:

För att kunna bidra till gemenskap bland målgruppen satsade vi dessutom på att uppmuntra personer ur målgruppen att engagera sig ideellt i våra aktiviteter. I och med detta har 10 personer ur målgruppen lett aktiviteter för andra ukrainare. Volontärerna har också hjälpt med barnpassning, matlagning och kommunikation med andra deltagare.

Bidraget ledde till förstärkt hjälp från civilsamhället när personer ur målgruppen startade egna föreningar.

KFUK-KFUM Sverige skrev så här:

Bidraget har bidragit till en inkludering av människor på flykt från Ukraina in i det svenska föreningslivet. Minst två föreningar har skapats och drivs av ukrainare med hjälp av KFUM-rörelsen[...].

Organisationerna samverkade också med andra, till exempel ideella föreningar. Det gjorde att fler aktiviteter kunde hållas och att fler fick ta del av insatserna.

Ukrainska Alliansen i Sverige rapporterade att de:

är en stor mötesplats, samordnare för medlemsorganisationer, men också fungerar som en brobyggare mellan ukrainska flyktingar och offentlig sektor, kommuner, ABF och andra ideella organisationer. Vilket leder till långsiktighet, kvalitet och mångfald i våra gemensamma insatser. Våra medlemsorganisationer har byggt upp nära relationer med många ukrainare på flykt, och i samarbete med offentliga och ideella organisationer hjälpt ukrainare [...].

5. Bidragets betydelse

Organisationerna beskrev att bidraget haft mycket stor betydelse både för dem själva och målgruppen.

Betydelsen för målgruppen

I en flervalsfråga i MUCF:s e-tjänst fick organisationerna ange vilka de riktade sig till inom målgruppen. Alla organisationer riktade sig till unga respektive vuxna. Vissa riktade sig främst till barn och unga, men eftersom de även genomförde aktiviteter med föräldrarna kryssade de även i vuxna.

Antal bidrag som riktade sig till respektive grupp (av totalt 32):

- barn 0-12 år: 24
- unga 13-25 år: 32
- vuxna över 25: 32.

Två organisationer kryssade även i gruppen övrig och kommenterade att de riktade sig till ukrainska flyktingar. Dessa två har räknats som att de vänt sig till alla grupper i punktlistan ovan. En tredje organisation kryssade bara i gruppen övrigt men skrev att de riktade sig till flyktingar från Ukraina som omfattades av massflyktsdirektivet. Den organisationen har också räknats som att den vänt sig till alla grupper.

Organisationerna nämnde i huvudsak fem utmaningar för målgruppen. Det var att:

- socialt sammanhang saknades
- det fanns utmaningar relaterat till psykisk hälsa
- det saknades information om den svenska arbetsmarknaden
- dagersättningen var låg
- målgruppen fick inte tillgång till sfi.

De två sista punkterna är kopplade till insatser från det offentliga. Dagersättningen är den ekonomiska ersättning Migrationsverket betalar ut till dem med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet. Ukrainska flyktingar hade tidigare inte rätt till sfi, det ändrades den 1 juni 2023.

Equmeniakyrkan nationella enheten beskrev några utmaningar så här:

Främst har bidragit använts till att kunna erbjuda förnödenheter i form av mat, kläder och mediciner etc i samband med anländandet till olika orter i vårt land. Tex har Ica-kort har inköpt som delats ut för matköp. [...]

Man har under året kunnat fördela ut matkassar, matcheckar, och andra förnödenheter. Att detta behov kvarstår är till stor del beroende på den mycket låga dagersättning från Migrationsverket, men även på den extremt höga kostnaden av livsmedel under året 2022 samt svårigheter att hitta arbete.

Bidraget gjorde att organisationerna kunde hjälpa målgruppen med de fem huvudsakliga utmaningarna.

Förstärkt möjlighet till social gemenskap

Organisationerna rapporterade att de sociala aktiviteter som arrangerades var välbesökta och uppskattade. På mötesplatserna kunde målgruppen träffa andra i samma situation. Något som annars kan vara svårt i ett nytt land. Bidraget har även gått till att sänka trösklarna för att delta, vilket ledde till att fler kunnat delta i sociala aktiviteter.

KFUK-KFUM Sverige beskrev att:

bidraget gett förutsättningar för KFUM-föreningar att bedriva hållbart och långsiktigt arbete med människor på flykt från Ukraina vilket har resulterat i en sänkt tröskel för många att delta i verksamheten, mycket lättare för dem att senare stanna i verksamheten och integreras i det svenska föreningslivet och samhället.

Sveriges Stadsmissioner beskrev sitt arbete med sociala aktiviteter så här:

Bidraget har möjliggjort för oss att kunna säkerställa kompetens och vägledning på våra öppna mötesplatser. Att kunna kommunicera direkt med målgruppen utan tolk har varit otroligt viktigt. Dels har detta skapat förtroende hos målgruppen som i hög utsträckning har förtroende för sina landsmän, dels har det möjliggjort en bättre anpassning av verksamheten utifrån målgruppens behov.

Hej Främling! rapporterade att deras aktiviteter bidrog till gemenskap och i förlängningen även till att målgruppen lättare kom in i samhället och kände sig välkomnade så här:

Målgruppen har då fått information om vår verksamhet samt fått möjlighet att delge vad de själva vill göra. Utefter det har vi bjudit in till det vi har varje vecka samt ordna med nya aktiviteter. I dag, även efter insatsen är avslutad, har vi besök från målgruppen varje vecka i alla regioner. Inte minst har det varit mycket fokus på aktiviteter för familjer! Alla våra aktiviteter är öppna för alla så det har även bidragit till att målgruppen fått nya vänner och ökad sitt nätverk på orten.

Förstärkt välkomnande

Organisationerna använde bidraget till olika integrationsinsatser för att målgruppen skulle möta det svenska samhället på olika sätt:

- IK Eos gjorde att målgruppen kände sig välkomna på sina orter.
- Trossamfundet Romersk-katolska kyrkan skapade en mötesplats med många evenemang som var till stor hjälp i en svår situation när många hade släktingar kvar i Ukraina.
- Internationella Vänner var ofta den första kontakten med det svenska civilsamhället där flera ur målgruppen fick svenska vänner och gick med i olika föreningar.

Sensus Svealand Uppsala beskrev bidragets betydelse i form av ett förstärkt välkomnande så här:

Bidraget har haft en stor betydelse i arbetet med mottagandet av ukrainska flyktingar, bidraget har möjliggjort att en lättare kontakt har kunnat fås med flyktingarna som sedan lett till deltagande av andra aktiviteter i samhället, bidraget har haft en avgörande betydelse gällande integrationen med andra svenskar då även svenskar deltagit i aktiviteterna och på så vis naturligt integrerat med de ukrainska flyktingarna under aktiviteterna.

Barn fick vara barn

Dagersättningen begränsade vad föräldrar kunde göra för sina barn. Genom bidraget kunde organisationerna arrangera olika aktiviteter där barnen kunde träffa nya vänner och komma in i en ny vardag.

Sensus Svealand Uppsala genomförde mycket uppskattade cirkusskolor. Det var en aktivitet som många hade varit med på i Ukraina. Att kunna återuppta ett tidigare intresse som man tvingats lämna ökade välbefinnandet för barnen.

Frälsningsarmén rapporterade att de bland annat genomfört kollon, familjeträffar och utflykter.

RIFFI beskrev att även föräldrarna hade hjälp av barnaktiviteterna eftersom de fick en stunds avlastning och återhämtning tillsammans med andra vuxna. Samtidigt fick barnen möjlighet att leka med andra barn och träffa nya vänner.

Svenska med baby hade exempelvis biblioteksträffar varje onsdag och rapporterade att målgruppen upplevde att det var bra att barnen fick fasta rutiner då det gav en trygghet i vardagen.

Rädda Barnen beskrev bidragets betydelse för de ukrainska barnen så här:

Vi har vidare kunnat ha en bredd i psykosociala aktiviteter för barn och föräldrar som fått en stunds återhämtning, möjlighet till lek där barn får vara barn och föräldrar kan få en stund att vara föräldrar. Vi har erbjudit ett brett föräldrastöd som gett en möjlighet att öka föräldrars kunskap om det svenska samhället och den situation de befinner sig i, psykosocialt såväl som rättsligt. Genom att vi stöttar föräldrar ger vi trygga vuxna som i sin tur ger trygga barn. Vidare har vi genom vår närvaro på ankomstplatser kunnat fokusera på barnen och ge ett barnvänligt välkomnade genom att dela ut gosedjur och andra lekaktiviteter.

Psykosocialt stöd

Bidraget gjorde att målgruppen fick hjälp med sitt psykiska mående genom att organisationerna ordnade samtalsgrupper, träffar med psykolog och tillhandahöll psykoterapeutisk kompetens.

ABF förbundsexpedition är ett exempel på en organisation som identifierade behovet av att hjälpa målgruppen med psykiskt välmående. De skrev så här:

I Göteborg uppmärksammades behovet av samtalsgrupper och genom bidraget har ABF-avdelningen kunnat anordna samtalsgrupper, vissa av dem med deltagande psykolog.

Organisationerna arrangerade både sociala aktiviteter och tillhandahöll psykologiskt stöd. Hela Människan rapporterade att de gav en stunds distraktion mitt i all oro genom olika typer av aktiviteter, vilket minskat risken för psykisk ohälsa. RFSL var ett annat exempel på organisation som rapporterade att de gett psykosocialt stöd till målgruppen.

Hjälp med det grundläggande

Bidraget gjorde att målgruppen fick hjälp med det mest grundläggande för att klara vardagen när dagsersättningen inte räckte till mat, kläder och hygienartiklar.

Frälsningsarmén skrev så här:

En annan avgörande betydelse har varit att målgruppen fått hjälp till mat och kläder vilket var nödvändigt eftersom den låga dagpenningen inte var tillräcklig till detta.

En livsavgörande betydelse blev det för en kvinna med barn, när vi med ökade resurser från bidraget kunde rädda henne från människohandeln.

Det finns flera exempel på hur bidraget hjälpte målgruppen med grundläggande behov:

- Hela Människan mötte det ökade behovet av mat, kläder och förnödenheter
- Framtidståget ordnade dagliga luncher och duschmöjligheter
- Ny Gemenskap delade ut mycket uppskattade matkassar samt kläder och skor
- Trossamfundet Romersk-katolska kyrkan erbjöd grundläggande stöd till uppskattningsvis 6 000 ur målgruppen och
- Svenska Röda Korset kunde skala upp och möta grundläggande humanitära behov.

Sveriges Stadsmissioner skrev så här:

De människor som vi mötte saknade arbete, eget boende, ekonomiska medel och nätverk. Tack vare bidraget kunde vi kraftsamla oss och erbjuda brett stöd för att tillgodose akuta behov såväl som långsiktiga insatser för att de personer vi möter ska må bättre, få möjlighet till återhämtning och på sikt skapa sig en mer hållbar livssituation. Det har handlat om att tillhandahålla mat, stöd och rådgivning, samt att ge dem psykosocialt stöd och möjligheter att delta i samhällsaktiviteter.

Stöd i svenska språket

Bidraget användes ofta till språkträning, språkcaféer och sfi-förberedelser eftersom sfi inte var tillgängligt för målgruppen 2022. Genom att lära sig svenska underlättades vardagen i Sverige.

Svenska Röda Korset rapporterade:

Vi har kunnat bedriva 117 språkcaféer samt läxhjälp på 67 platser. Detta har lett till att målgruppen tidigt kunnat få stöd i det svenska språket samt samhället för att kunna känna egen handlingskraft. Vi har tagit fram samtalskort som stöd för större grupper för att lättare kunna samtala om samhällsorientering och hälsa.

Stöd i arbetsmarknadsfrågor

Organisationerna rapporterade att många i målgruppen ville lära sig hur den svenska arbetsmarknaden fungerar. Det gjorde att flera aktiviteter genomfördes som ledde till att målgruppen informerades om arbetsmarknaden och att flera fick arbete. Några exempel är att:

- ABF förbundsexpedition hade genomgångar i hur man skriver ett CV
- Equmeniakyrkan nationella enheten bidrog med kontakter inom församlingarna som gjorde att många fick möjlighet till anställning
- Internationella Kvinnoförbundet bidrog till att många kom närmare arbetsmarknad eller började studera.

Studieförbundet Bilda arbetade med flera olika koncept kopplade till arbetslivet. De gav grundläggande, yrkesspecifika kunskaper inom exempelvis lokalvård, omvårdnad och köksarbete. Koncepten gjorde att målgruppen ökade sin anställningsbarhet och kom närmare ett jobb. Organisationen hade även kontakt med kommuner för att sprida kunskapsmaterial som tagits fram.

Ibn Rushd skrev att:

De olika aktiviteterna gav också kunskaper i t ex svenska och om svensk arbetsmarknad. Det fanns stor efterfrågan om föreläsningar om att starta eget, så en del av föreläsningen ägnades också åt det.

RFSL:s skrev så här om insatsen för att få målgruppen närmare arbetsmarknaden:

En annan del av projektet och initiativet har varit satsningar med konkret information och vägledning gällande arbetsök som i ett led till en samhällsintroduktion och integrationsinsats för att snabbare etablera sig på arbetsmarknaden [...].

Betydelsen för organisationerna

Bidraget har gjort att organisationerna kunnat utöka och målgruppsanpassa aktiviteter samt arbeta uppsökande.

Genomgripande påverkan

Många organisationer beskrev att bidraget varit väldigt viktigt. Frälsningsarmén med flera beskrev att bidraget varit ”helt avgörande” för de insatser de kunnat göra för att stödja målgruppen.

Internationella Kvinnoförbundet beskrev bidragets övergripande betydelse så här:

Bidraget har haft mycket stor betydelse, för projektägaren Internationella kvinnoförbundet, för de lokalföreningar som deltagit, för de lokalsamhällen där aktiviteterna pågått och inte minst för de ukrainska flyktingarna! Internationella kvinnoförbundet har, som projektägare, kunnat konstatera att det finns stor beredskap i lokalföreningarna att snabbt etablera verksamheter för en specifik målgrupp, att engagera lokalsamhället, både andra organisationer och medborgare för ett gemensamt mål.

Möjlighet att utöka verksamheten

Många organisationer som mottog bidrag har tidigare arbetat mot utsatta grupper och har tack vare bidraget kunnat vidareutveckla sin verksamhet. Bidraget gjorde det möjligt för organisationerna att anställa mer personal, aktivera fler volontärer, öka öppettiderna, genomföra fler aktiviteter och kunde därmed nå fler ur målgruppen.

Ukrainska Alliansen i Sverige skrev att:

Bidraget från MUCF har haft en stor betydelse för UAIS verksamhet och dess medlemsorganisationer. Framförallt kunde man omfatta mycket större grupp av ukrainska flyktingar med våra aktiviteter och bjuda in professionella rådgivare, psykologer, språklärare och andra experter som behövdes. Vi fick möjligheter att organisera kulturaktiviteter för betydligt fler ukrainska nyinflyttade barn och vuxna i olika delar av Sverige och utveckla våra mötesplatser för ukrainare [...].

Exempel på hur organisationerna kunde utöka sin verksamhet med hjälp av bidraget:

- Equmeniakyrkan nationella enheten fick nya möjligheter att stötta och inkludera målgruppen
- ABF förbundsexpedition kunde genomföra verksamhet som de annars skulle fått svårt att göra
- Framtidståget kunde utvidga och anpassa sin verksamhet till det ökade behovet när det gick från att hjälpa 20–30 personer i veckan till över 100 personer
- Hela Människan kunde anställa extra personal för att möta behovet av mat och andra förnödenheter
- Nya Kompisbyrån kunde matcha fler stödpersoner med målgruppen och stötta dem i kontakter med myndigheter och
- Rädda Barnen kunde skala upp och fokusera på ett brett och kvalitativt mottagande.

Hej främling! kunde utöka personalstyrkan, fick bättre förutsättningar att målgruppsanpassa verksamheten och arbeta uppsökande tack vare bidraget. De rapporterade så här:

Vi har genom bidraget kunnat öka på personalstyrkan och har anställt personer eller gett befintliga medarbetare mer arbetstid under en period för att kunna jobba riktat mot målgruppen. Vi har gjort många uppsökande insatser, besökt boenden inte minst men även på skolor och andra verksamheter.

Målgruppsanpassning och uppsökande arbete

Flera organisationer har kunnat arbeta mer med att söka upp och anpassa verksamheten för målgruppen genom bidraget. Exempelvis skrev Studieförbundet riksförbundet att bidraget stärkt deras förmåga och kapacitet att möta målgruppens behov genom att finansiera samordning och erfarenhetsutbyte mellan deras personal, målgruppen och andra relevanta aktörer.

KFUK-KFUM Sverige rapporterade att:

Bidraget har varit betydelsefullt för att säkerställa att KFUM-föreningar kan upprätthålla deras öppna verksamhet gentemot människor på flykt från Ukraina. Bidraget hjälpte föreningarna att både fortsätta arbeta uppsökande och utåtriktad mot denna nya målgrupp så väl som snabbt få in ukrainska barn, unga och föräldrar in i verksamheten.

6. Avslutande reflektion

MUCF har senaste åren delat ut flera bidrag som syftar till att hjälpa människor i socialt utsatta situationer. Ett återkommande tema är att civilsamhällets organisationer tagit en kompenserande roll och bidragit med välfärdstjänster för utsatta individer. Ett annat tema är att civilsamhället fungerat som en länk till myndigheter för socialt utsatta grupper med lägre förtroende för offentliga institutioner.

För det här bidraget hade vissa organisationer redan utarbetade strukturer och arbetssätt för hur de hjälper personer i socialt utsatta situationer. Andra organisationer är exempel på hur civilsamhället snabbt kan agera vid kriser genom att mobilisera volontärer och andra organisationer mot ett gemensamt mål.

Civilsamhället har bidragit till att underlätta nya vänskaper och ökad gemenskap för målgruppen, både inom gruppen och med svenskar. Organisationerna har varit en viktig katalysator för att integrera och välkomna ukrainska flyktingar in i det svenska samhället.

Genom organisationerna har målgruppen kunnat få utökat psykosocialt stöd efter flykt från krig. Organisationernas rapportering ger bilden av en målgrupp som klarat stora prövningar, har ett driv att hjälpa andra, har en vilja att komma i arbete och vill lära sig mer om svenska samhället.

Rapporten ger flera exempel på stöttande insatser och visar den kraft och engagemang som funnits i samhället för målgruppen.

7. Referenser

Förordning (1999:974) om statsbidrag till trossamfund.

Förordning (2022:1212) om statsbidrag till vissa organisationer som arbetar med mottagande av människor från Ukraina som söker skydd i Sverige.

Lag (1998:1593) Lag om trossamfund.

mucf
Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

